

PUBLIC ADMINISTRATION

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

УДК 614.2

РИНОК ПРИВАТНОЇ МЕДИЦИНИ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Ірина Леган¹; Олена Крикун²

¹Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, Україна

²Міжрегіональна академія управління персоналом, Київ, Україна

Резюме. Підвищення соціальних стандартів та неможливість держави самостійно забезпечувати належний рівень охорони здоров'я, постійний попит на медичні послуги та важливість здоров'я як основної цінності людини, по-перше, зумовлює становлення та розвиток ринку приватної медицини, по-друге, формує завдання перед системою публічного управління та адміністрування щодо необхідності регулювання даної сфери та забезпечення дотримання права на здоров'я населення. Досліджено сутність та значення ринку приватної медицини. Висвітлено особливості системи охорони здоров'я як вкрай важливого сектора соціально-економічного життя із точки зору забезпечення соціально-економічної й політичної стабільності держави. Охарактеризовано ряд стримуючих та каталізуючих факторів, що впливають на функціонування ринку приватної медицини України. Охарактеризовано приватні медичні заклади та пропоновані ними послуги. Визначено вагомі переваги приватних медичних закладів України. Констатовано, що переважна більшість закладів приватної медицини зосереджена у найбільш платоспроможних регіонах України. Проведено характеристику приватних медичних закладів через призму очевидних лідерів галузі. Виділено топ-5 приватних медичних закладів України та обсяги їх доходу. Доведено, що вартість лікування у приватних медичних закладах значною мірою залежить не від якості пропонованих послуг, а від «статусності» закладу. Проаналізовано ключові засади європейської політики «Здоров'я-2020» з точки зору використання науково обґрунтованих стратегій з метою отримання позитивних результатів. Визначено, що за державної підтримки розвитку ринку приватної медицини та мінімізації перешкід розвитку галузі, певні кошти «вийдуть з тіні» й держава у вигляді податків зможе отримати додаткові фінансові ресурси, що створить сприятливі умови для фінансування системи охорони здоров'я в цілому. Доведено, що оскільки приватна система охорони здоров'я бере участь у реалізації не тільки приватних, а й публічних інтересів, то виникає необхідність державного контролю реалізації цих інтересів. Проведено огляд основних цілей державного регулювання ринку приватної медицини України. Виявлено, що зміни в стратегії державного управління приватними медичними закладами є необхідною передумовою розвитку кардинально нового потенційно здорового суспільства.

Ключові слова: приватна медицина, медичні заклади, медичні послуги, приватні медичні заклади, система охорони здоров'я, ринок приватної медицини, ринок приватних медичних послуг.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.03.192

Отримано 04.05.2020

UDC 614.2

PRIVATE MEDICINE MARKET OF UKRAINE: FEATURES OF REGULATION AND DIRECTIONS OF DEVELOPMENT

Iryna Legan¹; Olena Krykun²

¹Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, Ukraine

²Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, Ukraine

Summary. Raising social standards and inability of the state to provide independently the proper level of health care, the constant demand for medical services and health importance as a basic human value determines, firstly, the formation and development of the private medicine market, and secondly, forms the task for the system of public administration and management concerning the need to regulate this area and ensure compliance with the right for public health. The essence and significance of the private medicine market are investigated in this paper. The peculiarities of health care system as an extremely important sector of socio-economic life in terms of ensuring the socio-economic and political stability of the state are highlighted. A number of restraining and catalyzing factors influencing the functioning of private medicine market in Ukraine is characterized. Private medical institutions and their services are described. Significant advantages of private medical institutions in Ukraine are determined. It is stated that the vast majority of private medical institutions are concentrated in the most solvent regions of Ukraine. Private medical institutions are characterized through the prism of obvious industry leaders, as well as top 5 of private medical institutions in Ukraine and the volume of their income. It is proved that the treatment cost in private medical institutions depends to a large extent not on the quality of offered services, but on the institution «status». The key principles of the European «Health 2020» policy in terms of using scientifically substantiated strategies in order to obtain positive results are analyzed. It is defined that due to the state support of private medicine market and minimization of obstacles for industry development, certain funds will «come out of the shadows» and the state will be able to receive additional financial resources creating favorable conditions for health care system financing. It is proved that there is the need for state control over these interests implementation since private health care system participates not only in private but also public politics. The main objectives of state regulation in private medicine market in Ukraine are reviewed. It is defined that changes in the strategy of public administration of private medical institutions are prerequisites for the development of radically new potentially healthy society.

Key words: private medicine, medical institutions, medical services, private medical institutions, health care system, private medicine market, private medical services market.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.03.192

Received 04.05.2020

Постановка проблеми. Система охорони здоров'я є вкрай важливим сектором соціально-економічного життя з точки зору задоволення життєво важливих потреб і забезпечення соціально-економічної та політичної стабільності держави та суспільства в цілому. Державні рішення в даній сфері породжують мультиплікативний ефект. При цьому помилкові рішення можуть призвести до непоправних негативних наслідків та порушити стійкість соціально-економічного розвитку держави. З огляду на наявність існуючих особливостей функціонування та розвитку ринку приватних медичних послуг, дана проблематика є актуальною та вимагає подальших наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний внесок у дослідження проблем здоров'я населення як складової людського капіталу було зроблено такими вітчизняними вченими: О. Грішновою, В. Євсєєвим, І. Курило, Н. Левчук, Е. Лібановою, О. Макаровою, С. Пирожковим, Н. Рингач, А. Сердюк, В. Стешенко, В. Таралло та ін. Питанням комплексного дослідження здоров'я як окремого фактора економічного зростання присвячені праці таких науковців, як В. Геєць, І. Лук'яненко, І. Манцуоров, В. Онікієнко, О. Осауленко, М. Скрипниченко, А. Філіпенко та ін.

Метою дослідження є визначення ролі та особливостей розвитку ринку приватної медицини України.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: розкрити сутність ринку приватної медицини; визначити місце приватних медичних закладів у системі охорони здоров'я; розкрити й проаналізувати особливості

регулювання ринку приватної медицини; дати рекомендації щодо можливостей розвитку приватних медичних закладів України.

Для вирішення поставлених завдань було використано такі методи: аналіз, синтез, узагальнення, індукція, аналогія, системний підхід.

Виклад основного матеріалу. Стаття 49 Конституції України гарантує кожному громадянину право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Сучасна медична система України дісталася нам у спадок з часів Радянського Союзу, тому більшість закладів медичної галузі функціонує в державному секторі (приблизно 85–90%), у той час як на приватний сектор припадає приблизно 10–15%. Водночас, приватні медичні заклади протягом останніх років демонструють досить високі темпи зростання, адже частка приватних медичних закладів ще у не настільки далекому 2012 році становила лише 1%.

На функціонування ринку приватної медицини прямо чи опосередковано впливає ряд стримуючих факторів, серед них:

- низька купівельна спроможність населення країни;
- нестабільність національної валюти;
- недосконале нормативно-правове регулювання галузі (особливо у контексті ринку приватної медицини);
- надмірна бюрократизація системи ліцензування приватних медичних закладів;
- недостатній доступ до кредитних позикових ресурсів задля розширення обсягів діяльності.

У той же час каталізуючими факторами розвитку ринку приватної медицини є кризовий стан державної медицини, недосконалість її реформування, недостатність бюджетного фінансування державних програм, пов'язаних з розвитком системи охорони здоров'я.

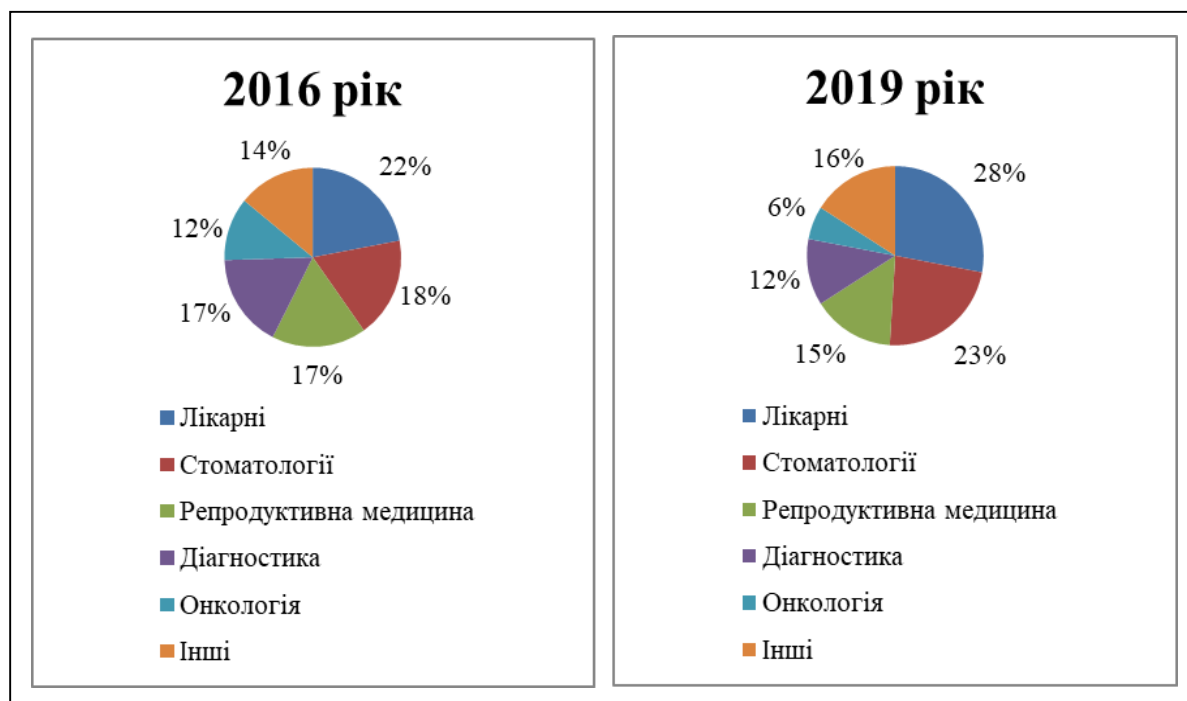

Рисунок 1. Характеристика закладів приватної медицини відповідно до пропонованих ними послуг (2016, 2019 рр.)

Figure 1. Characteristics of private medical institutions in accordance with their services (2016, 2019)

Джерело: оцінка Pro consulting [1].

Вагомими перевагами приватних медичних закладів України є:

- доступність та оперативність отримання медичної послуги;
- якісне оснащення та устаткування медичного закладу;
- гарантована кваліфікація медичного персоналу;
- відповідальність та організованість процесу лікування;
- можливість отримання додаткових послуг.

Переважна більшість закладів приватної медицини зосереджена у найбільш платоспроможних регіонах України, а саме у столиці, де функціонує близько 50% всіх приватних закладів країни, Харкові, Дніпрі, Одесі та ін. Незважаючи на те, що 70% ринку приватної медицини представлені відносно невеликими центрами, кабінетами, лабораторіями, протягом останніх років зарубіжні інвестори почали активніше вкладати кошти в розвиток крупніших приватних медичних закладів.

Роки роботи приватних медичних закладів виділили очевидних лідерів галузі, а їх доходи почали вимірюватися не десятками, а сотнями мільйонів гривень (рисунок 2).

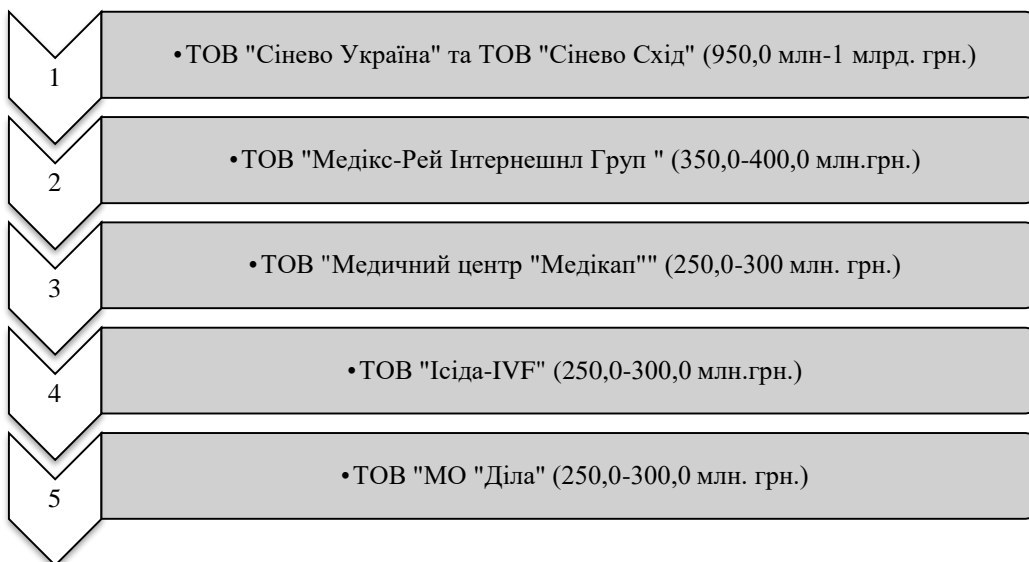

Рисунок 2. Топ-5 приватних медичних закладів України та обсяги їх доходу [2]

Figure 2. TOP-5 private medical institutions in Ukraine and their income volumes [2]

Найприбутковішим приватним медичним закладом України, як бачимо з рисунку 2, є ТОВ «Сінево Україна» та ТОВ «Сінево Схід» із сукупним річним доходом у майже 1 млрд. гривень. ТОВ «Медікс-Рей Інтернешнл Груп» (Лікарня ізраїльської онкології «LISOD») займає другу позицію з доходом близько 400 млн. гривень і третя позиція рейтингу належить ТОВ «Медичний центр «Медікап»» із доходом у 300 млн. гривень [2].

Вартість лікування у приватних медичних закладах значною мірою залежить не від якості пропонованих послуг, а від «статусності» закладу. При наданні однакових послуг при аналогічному рівні якості різниця в ціні може коливатися в межах 50–80%. Тобто кінцевий споживач медичної послуги переплачує за репутацію.

Недооціненим залишається внесок закладів приватної медицини у фінансування медичної галузі в цілому. На думку окремих фахівців, «тіньова складова» ринку приватної медицини в Україні становить понад 2 млрд. доларів США. Можна припустити, що за державної підтримки розвитку ринку приватної медицини та мінімізації перешкод розвитку галузі, дані кошти перестануть бути «тіньовими» й

держава у вигляді податків зможе доотримати близько 1 млрд. гривень на рік, що створить сприятливі умови для фінансування системи охорони здоров'я в цілому.

ВООЗ була розроблена європейська політика «Здоров'я-2020», яка оголосила, що всі детермінанти й складові здоров'я взаємопов'язані між собою, всі чинники впливу на нього (фізичні, психологічні, соціальні, екологічні) є суттєвими. Це підтверджує важливість розроблення мультигранних багатофакторних стратегій, а не проведення разових відокремлених заходів та постановки завдання мобілізації зусиль з усіх напрямків з метою досягнення комбінованого ефекту впливу на проблеми, що вирішуються. Засади європейської політики «Здоров'я-2020» визначили два основні стратегічні напрями в контексті охорони здоров'я, а саме: покращення здоров'я громадян та скорочення нерівності стосовно здоров'я з можливістю удосконалення колективного керівництва та лідерства [3, с. 45]. З огляду на це, ми визначили такі цільові орієнтири розвитку ринку приватної медицини в Україні у контексті європейської політики «Здоров'я-2020»: підвищення середньої тривалості життя, скорочення передчасної смертності серед населення, скорочення несправедливості стосовно здоров'я, підвищення рівня здоров'я населення, інвестування в здоров'я на всіх етапах життя населення, зміцнення системи охорони здоров'я з орієнтацією на потреби людей, загальне охоплення та «право на здоров'я» (рисунок 3).

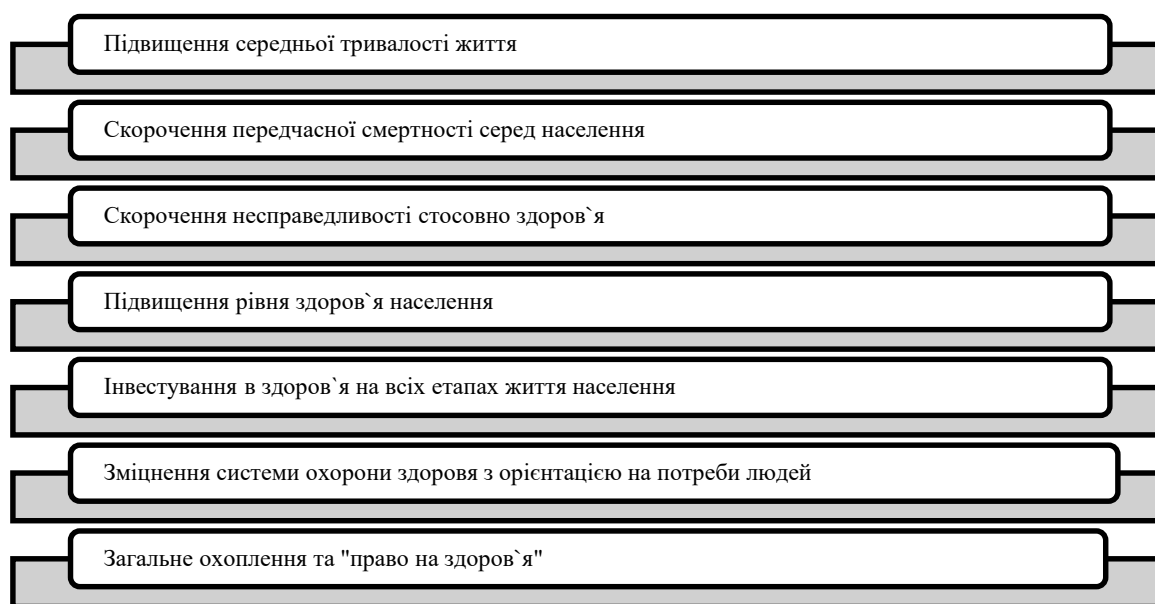

Рисунок 3. Цільові орієнтири розвитку ринку приватної медицини в Україні в контексті європейської політики «Здоров'я-2020» [3]

Figure 2. Targets for the development of private medicine market in Ukraine in the context of the European «Health 2020» policy [3]

Оскільки приватна система охорони здоров'я бере участь в реалізації не тільки приватних, а й публічних інтересів, то виникає необхідність державного контролю реалізації цих інтересів. Основними цілями державного регулювання ринку приватної медицини України є:

- збалансований розвиток інфраструктури системи охорони здоров'я у взаємозв'язку з соціально-економічним розвитком;
- створення сприятливих умов для розвитку та впровадження інновацій в діючій системі охорони здоров'я;

- розвиток конкуренції на ринку приватних медичних послуг, створення умов для справедливої конкуренції виробників медичних послуг;
- заміна поняття «конкуренція на ринку» поняттям «конкуренція за ринок» у сегментах, де надмірна конкуренція може носити деструктивний характер;
- захист економічних інтересів користувачів приватних медичних послуг і сумлінних виробників медичних послуг;
- підтримання можливості експорту медичних послуг і створення сприятливих умов для вітчизняних виробників на міжнародних ринках медичних послуг;
- підтримання інвестиційних проектів, особливо значущих для ліквідації «вузьких місць» в інфраструктурі ринку приватної медицини;
- підтримання користувачів або виробників медичних послуг у випадках, коли вільний ринок не в змозі забезпечити необхідний обсяг та якість послуг за помірними цінами.

Висновки. Аналіз системи охорони здоров'я України показує, що розвитку ринку приватної медицини в нашій країні заважає не тільки низька купівельна спроможність населення, а й недосконала нормативно-правова база, що регулює дану галузь. Оскільки в сучасній вітчизняній системі охорони здоров'я частка приватного сектора значно розширюється, то об'єктивно посилюється й роль та значущість заходів щодо державного регулювання даного сектора в силу соціальної й політичної пріоритетності галузі. Основоположні засади європейської політики «Здоров'я-2020» мають колосальне значення для розвитку систем охорони здоров'я всього світу та можуть бути використані при стратегічному плануванні реформування ринку приватної медицини України. Зміни в стратегії державного управління приватними медичними закладами є необхідною передумовою розвитку кардинально нового потенційно здорового суспільства.

Conclusions. Analysis of the health care system in Ukraine shows that the development of private medicine market in our country is hindered not only by the low purchasing power of the population, but also by the imperfect regulatory framework governing this industry. As the share of the private sector in modern national health care system is significantly extending, the role and importance of measures for this sector state regulation due to the social and political priority of the industry is reasonably increasing. The fundamental principles of the European «Health-2020» Policy are of great importance for the development of health care systems around the world and can be used in strategic planning of private medicine market reformation in Ukraine. Changes in the strategy of public administration of private medical institutions are prerequisites for the development of radically new potentially healthy society.

Список використаної літератури

1. Маркетингові дослідження та бізнес-консалтинг. URL: <https://pro-consulting.ua/ua> (дата звернення: 08.04.2020).
2. Куплю здоров'я: ТОП приватних медичних закладів України. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/kupliu-zdorovia-top-pryvatnykh-medychnykh-zakladiv-ukrayiny/> (дата звернення: 08.04.2020).
3. Шафранський В. В. Європейська політика «Здоров'я-2020»: використання науково обґрунтованих стратегій для отримання позитивних результатів. Економіка і право охорони здоров'я. № 1 (3). 2016. С. 44–48.
4. The Marmot Review. Fair society, healthy lives: strategic review of health inequalities in England 2010. London: Marmot Review, 2010.

References

1. Marketynhovi doslidzhennia ta biznes-konsaltnyh. URL: <https://pro-consulting.ua/ua> (accessed: 08.04.2020).
2. Kupliu zdorovia: TOP pryvatnykh medychnykh zakladiv Ukrainy. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/kupliu-zdorovia-top-pryvatnykh-medychnykh-zakladiv-ukrayiny/> (accessed: 8 April 2020).
3. Shafranskyi V. V. Yevropeiska polityka “Zdorovia-2020”: vykorystannia naukovo obgruntovanykh stratehii dlia otrymannia pozytyvnykh rezultativ. Ekonomika i pravo okhorony zdorovia. No. 1 (3). P. 44–48.
4. The Marmot Review. Fair society, healthy lives: strategic review of health inequalities in England 2010. London: Marmot Review, 2010.